

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2021-06-17
Besvaras senast
2021-06-23 kl. 12.00

Till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:3262 Tidsbestämda beslut om kommunal assistans

I en tidigare skriftlig fråga till socialministern (2020/21:2745) frågade undertecknad om regeringen, utifrån det nationella målet för funktionshinderspolitiken och att LSS är en rättighetslagstiftning, är villig att verka för ett omprövningsstopp även av kommunala assistansbeslut.

Socialministern svarade följande (S2021/04073):

”Socialförsäkringsbalkens (2010:110) 51 kapitel, SFB; reglerar hur Försäkringskassan ska hantera assistansersättning. Där framgår bland annat regler för rätten till, beräkning och omprövning av assistansersättning. Genom proposition 2017/18:78 togs kravet på omprövning av assistansersättning med två års mellanrum enligt 51 kap. 12 § SFB bort. För kommuner gäller inte socialförsäkringsbalken, utan den kommunala personliga assistansen regleras istället i LSS. Motsvarande bestämmelse om omprövning finns inte, och har inte heller tidigare funnits, i LSS.”

Socialministern har helt rätt i att det är svårt att införa ett formellt omprövningsstopp för kommunal assistans då det inte finns några lagkrav på att en sådan omprövning ska ske. Faktum kvarstår dock att många människor med omfattande funktionsnedsättning, som har kommunal assistans, i praktiken ofta får en omprövning av sina beslut varje år och ibland oftare än så – detta då kommunerna allt oftare inför tidsbegränsade beslut kopplat till personlig assistans.

Ett tidsbegränsat beslut är inte i formell mening en omprövning eftersom det inte finns ett giltigt beslut att ompröva då det tidigare beslutet har löpt ut. Men konsekvensen av denna ordning riskerar likväl att bli lika förödande för den enskilde som när situationen var så akut för dem med assistansersättning att det blev nödvändigt med ett statligt omprövningsstopp.

Genom ordningen med kommunala tidsbegränsade beslut får personen vars beslut har löpt ut skicka in en ny ansökan som då ofta bedöms från grunden och utifrån den rådande rättspraxisen, en rättspraxis som i de allra flesta fall har blivit mycket striktare jämfört med den tidpunkt då den aktuella personen för första gången ansågs ingå i en personkrets inom LSS och ansökte om assistans. En konsekvens av detta är att personen vid denna ”omprövning” av behoven ofta bedöms ha rätt till färre timmar än vid tidpunkten då det tidigare

tidsbestämda beslutet fattades – detta trots att personens verkliga behov av assistans inte har minskat. Det kan också vara svårt för den enskilde att hävda rätten att ett gynnande beslut inte ska ändras till nackdel för den enskilde eftersom det gynnande beslutet har löpt ut och i praktiken då inte tas hänsyn till.

Det ska också nämnas att även om kommunen vid sin ”omprövning” utifrån den nya ansökan kan komma att göra en bedömning av rätten till personlig assistans som ligger i nivå med tidigare beslut eller de timmar som ansökan omfattar, så leder förfarandet i sig till stor otrygghet och osäkerhet för den enskilde, då rättspraxisen kring bedömningen av de grundläggande behoven har blivit mycket striktare sedan 2016. Rädslan för att förlora rätten till kommunal assistans vid en ny ansökan är därför högst befogad.

Riksdagens ombudsmän (JO) har tidigare uttalat sig om förutsättningarna att tidsbegränsa beslut om insatser enligt LSS och har ifrågasatt en ordning där beslut om insatser alltid tidsbegränsas, detta utifrån att utgångspunkten för alla insatser enligt LSS är att de ska vara varaktiga.

I beslut 589-2016 från 2017 skriver JO följande: ”En myndighet måste i varje enskilt fall överväga om det är nödvändigt att begränsa ett besluts giltighetstid. För insatser där det inte kan förutses någon förändring av behovet inom överskådlig tid är det t.ex. mindre befogat med en tidsbegränsning. Insatsen personlig assistans är en typ av insats där behoven kan variera över tid. Det talar för att ett beslut om en sådan insats som regel inte bör löpa helt utan någon form av tidsbegränsning eller förbehåll. Vid val mellan de olika alternativen finns det emellertid enligt JO goda skäl att välja att förse ett beslut om personlig assistans med ett förbehåll om omprövning efter en viss tid eller vid väsentligt ändrade förhållanden, i stället för att begränsa beslutets giltighetstid.”

Ordningen som JO beskriver ovan är i linje med den för den statliga assistansersättningen. I det aktuella beslutet beskriver JO vidare: ”Som framgått ovan regleras omprövningsförbehåll, när det gäller beslut om assistansersättning, uttryckligen i 51 kap. 12 § SFB. Denna reglering ligger således i linje med den uppfattning som regeringen har gett uttryck för i förarbetena till den nya förvaltningslagen, om att återkallelseförbehåll företrädesvis bör anges i de materiella föreskrifter som beslutet grundar sig på. Jag delar den uppfattningen och anser att det finns anledning för regeringen att överväga behovet av en författningsreglering även av förutsättningarna för

omprövning och ändring av gynnande beslut enligt LSS. Det förhållandet att insatser enligt LSS som utgångspunkt ska vara varaktiga medför givetvis att utformningen av en eventuell sådan författningsreglering måste bli föremål för särskilt noggranna överväganden. Behovet av förbehåll kan som framgått också skilja sig åt mellan olika typer av insatser enligt lagen. Samtidigt finns det enligt min mening en uppenbar risk för att avsaknaden av författningsreglering leder till mindre väl genomtänkta tidsbegränsningar och förbehåll i kommunernas beslut om insatser enligt LSS, med åtföljande rättsosäkerhet för de enskilda. Mot denna bakgrund får jag härmed, enligt 4 § lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän, väcka fråga om en översyn av lagstiftningen i det hänseende som berörs.”

Baserat på ovanstående önskar jag fråga socialminister Lena Hallengren:

Vilka åtgärder kommer regeringen och ministern att vidta utifrån JO:s kritik gentemot tidsbegränsade kommunala beslut om assistans för att säkerställa att utgångspunkten att alla insatser enligt LSS ska vara varaktiga även ska gälla för kommunala beslut om personlig assistans?

.....

Pia Steensland (KD)

Överlämnas enligt uppdrag

Johan Welanders